

Verlag themabijeenkomst 'De energiecoöperatie: zelf eigenaar van je energie en/of warmte'

Datum: Donderdag 23 maart 2023

Locatie: WoonWijzerWinkel, Teisterbantlaan 1A

Aanwezigen: Ongeveer 50 bewoners, Fruitstad Energie Coöperatie Tiel, Qirion Energy consulting, gemeente Tiel

Programma

- Deel 1 Introductie
Mirjam Bussink (gemeente Tiel) vertelt over de keuze voor Tiel-West, het proces en het hoe en wat van een warmtenet.
- Deel 2 Opties van eigenaarschap
Nico Büskens (Qirion) vertelt over de verschillende opties van eigenaarschap.
- Deel 3 Deelname met Fruitstad Energie
Pieter Mels (Fruitstad Energie Coöperatie) vertelt over de invulling hiervan door Fruitstad Energie Coöperatie Tiel.

Deel 1: Introductie

Mirjam Bussink vertelt namens de gemeente Tiel.

Aanleiding

Waarom is verduurzamen nodig? En waarom in Tiel-West? Wat is een warmtenet? Een filmpje maakt dit duidelijk.

<https://drive.google.com/file/d/1r6ajLZUhVSpZxmBtrI6UaSHAX3v5tquu/view?usp=sharing>

Proces

Er is een verkennend onderzoek geweest naar de mogelijkheden. Hieruit volgde dat Tiel-West een kansrijk gebied is voor een warmtenet. Op de website van de gemeente vindt u de [Warmtetransitievisie](#) over de overgang naar aardgasvrij wonen.

Er is een intentieovereenkomst gesloten met onder andere de gemeente Tiel, Kleurrijk Wonen, Fruitstad Energie en Liander. De intentieovereenkomst moet nog worden uitgewerkt in een samenwerkingsovereenkomst.

Eerst is er een participatietraject met u de bewoners georganiseerd. Hierin onderzoeken we of de bewoners deelname in een warmtenet zien zitten, of er draagvlak is en wat de mogelijkheden van deelname zijn. Dit is belangrijk omdat we het samen zullen moeten realiseren. Eind 2023 wil de gemeente Tiel een keuze maken of een collectief systeem in de vorm van een warmtenet kansrijk is.

Deel 2: Opties van eigenaarschap

Nico Büskens (Qirion) vertelt over de verschillende opties van eigenaarschap.

Qirion is een ervaren adviseur op gebied van energie. Zij werken met veel (overheids)partijen samen en hebben ruime ervaring op gebied van energievraagstukken, waaronder warmtenetten.

Vragen van bewoners

- Hoe maakt een warmtepomp warmte?

Uit water of lucht wordt warmte onttrokken, met elektriciteit wordt deze warmte onder druk op de gewenste temperatuur gebracht. Een warmtepomp werkt als een soort omgekeerde koelkast, waarmee in plaats van koude, warmte wordt gemaakt. Dit proces is veel efficiënter dan bijvoorbeeld een boiler, waarmee met één deel elektriciteit één deel warmte wordt gemaakt. Een warmtepomp kan van één deel elektriciteit wel twee of drie delen warmte maken.

- Betekent dit dan dat in de winter meer elektriciteit nodig is, omdat temperaturen van water en lucht ook lager zijn?
Dit klopt inderdaad, maar over het jaar heen is een warmtepomp tóch erg efficiënt. Overigens kan warmte van een warmtepomp die in de zomer wordt gemaakt, in de bodem worden bewaard voor de winter. Deze extra opslagkosten kunnen opwegen tegen een grotere efficiëntie, maar dit is voor deze bijeenkomst wat te inhoudelijk.

Hoe ziet een warmtenet eruit?

Op de slide staat een duidelijke afbeelding van de verschillende fysieke onderdelen van een warmtenet. Dit is goed om te weten, omdat we straks zullen zien dat ieder onderdeel een andere eigenaar kan hebben. En de eigenaar bepaalt wie het onderdeel mag gebruiken. De splitsing tussen het eigenaarschap van de fysieke onderdelen heet 'demarcatie'.

Wat is een warmteketen?

Een warmteketen is een samenwerking van organisaties, die ervoor zorgen dat het warmtenet goed wordt beheerd zodat de woningen worden verwarmd. Een overzicht hiervan vindt u op de presentatie. De klant en afnemer van warmte, is in het overzicht de bewoner.

Rollen in de warmteketen

Per fysiek onderdeel van een warmtenet zijn er drie rollen:

- a) eigenaar
- b) bedrijfsvoerder (die het onderdeel inzet en gebruikt)
- c) onderhoudsmonteur

Eén persoon of één organisatie kan meerdere rollen vervullen. Zo kan bijvoorbeeld het onderhoud van alle fysieke onderdelen door één onderhoudspartij worden uitgevoerd.

Organisatievorm en eigenaarschap

Er zijn drie organisatievormen, waarin één organisatie alle rollen in de warmteketen uitvoert.

- a) een commercieel warmtebedrijf, zoals bijvoorbeeld Eneco of Vattenfall
- b) een publiek warmtebedrijf, zoals bijvoorbeeld in Purmerend of in Zaanstad
- c) een lokaal warmtebedrijf / energiecoöperatie, zoals in Didam of in Culemborg

Als afnemer en bewoner heb je de meeste zeggenschap als aandeelhouder (en dus mede-eigenaar) van een lokaal warmtebedrijf. Dit is minder als klant bij een publiek warmtebedrijf en het minst bij een commercieel bedrijf.

Als een (lokaal of commercieel) warmtebedrijf failliet gaat, verliezen de aandeelhouders het geld dat zij erin hebben gestoken en kan ook de levering van warmte aan de bewoners gevaar lopen. Een publieke organisatie heeft een maatschappelijke verantwoordelijkheid. Dit kan een voordeel zijn. Zo gaan publieke organisaties niet failliet.

Taken in een warmtenet: integraal / hybride warmtebedrijf

De taken zijn (1) productie (2) transport en (3) levering van warmte.

Bij Elektriciteits- en gasnetwerken zijn productie en levering gescheiden van het transport over het netwerk. Productie en levering zijn commercieel en de netwerken publiek. Als deze splitsing wordt toegepast op een warmtebedrijf is dat dus voor een deel privaat (commercieel) en een deel publiek. Dat wordt een hybride warmtebedrijf genoemd.

Ook een hybride warmtebedrijf kan functioneren als één integraal warmtebedrijf.

Belangrijk is dat in alle organisatievormen er goede contractuele afspraken worden gemaakt over wie wat doet en wie is aansprakelijk als er iets fout loopt.

Nieuwe ontwikkelingen

Lokale energiecoöperaties zijn wettelijk nu nog privaat (net als de commerciële bedrijven). Dat gaat mogelijk veranderen door de invoering van een derde categorie: de energiegemeenschap of het Warmteschap. Wat de verschillen zullen zijn met de publieke en private bedrijven is nu nog niet bekend.

De Wet Collectieve Warmtenetten (WcW) is nu nog niet van kracht. De WcW stelt dat in de toekomst grotere warmtebedrijven voor tenminste 51% publiek moeten zijn. Private bedrijven moeten dus in die warmtenetten samenwerken met de publieke partijen in de vorm van integrale hybride warmtebedrijven.

Het Gelders Warmte Infra Bedrijf is zojuist opgericht. Het GWIB helpt gemeentes bij het ontwikkelen en bedrijven van warmtebedrijven.

Deel 3: Fruitstad Energie Coöperatie Tiel

Pieter Mels vertelt namens Fruitstad Energie.

Over Fruitstad Energie

Pieter vertelt over het ontstaan van Fruitstad Energie.

De doelstelling is duurzaamheid, milieu, maatschappij en economie bevorderen.

Een coöperatie mag winst maken. De winst kan weer geïnvesteerd worden in (projecten van) de coöperatie. Een coöperatie is collectiever en democratischer dan een B.V.

Voorbeelden van projecten van Fruitstad tot nu toe zijn ROC, Mavo Lingecollege, Lyceum Lingecollege. Fruitstad heeft dus al ervaring en geleerd uit deze projecten, namelijk over leden en financiën. Fruitstad leert en ontwikkelt nog steeds. De oprichters van Fruitstad (Marcel Ridder en Pieter Mels) doen dit vrijwillig naast hun reguliere baan.

Geldstromen in een warmtebedrijf

De Warmtewet beschermt klanten/afnemers tegen monopolie posities.

Hoe wordt een warmtebedrijf betaald?

- a) deels door een lening
- b) deels door investeerders. Zij krijgen rendement terug. Dit kunnen ook inwoners (dus de warmte-afnemers) zijn.

Waarom lokaal eigenaarschap?

Waarom zou u eigenaar van een warmtebedrijf willen zijn? Omdat u dan zeggenschap heeft. Eigenaarschap zorgt voor draagvlak. U heeft invloed op wat er met het warmtenet gedaan moet worden. Het heeft impact en zorgt voor betrokkenheid en acceptatie. De opbrengsten kunnen lokaal geïnvesteerd worden.

Bovendien geldt: één lid is één stem. Het maakt niet uit hoeveel geld door dat lid wordt geïnvesteerd.

De coöperatie mag winst uitkeren aan de leden. Voorkeur is om het resultaat uit de projecten te herinvesteren in nieuwe projecten. De coöperatie Fruitstad is een coöperatie U.A. (dit staat voor Uitsluiting Aansprakelijkheid) is een rechtsvorm waarbij deelnemers niet aansprakelijkheid zijn.

Een bewoner is benieuwd naar hoe dit werkt bij huurwoningen. Pieter legt uit dat u als huurder twee petten op kunt hebben. De eerste pet is warmte-afnemer. De tweede pet is deelnemer. Dit laatste kunt u als huurder zijn als u dit wilt. Overigens is Kleurrijk Wonen betrokken geweest bij het proces van warmtenet, samen met onder meer de gemeente en Liander.

Verschillende vormen in de relatie coöperatie en het warmtebedrijf

Er zijn verschillende vormen van de relatie tussen de coöperatie en het warmtebedrijf. Zo kan de coöperatie eigenaar van het warmtebedrijf zijn. De coöperatie kan bestuurder van het warmtebedrijf zijn, via een B.V. De coöperatie kan mede-eigenaar van het warmtebedrijf zijn. Andere eigenaren zijn dan partner-organisaties. Dit kan de gemeente zijn, of Liander of een bedrijf als Kelvin. Nadeel is dat de coöperatie dan iets minder zeggenschap heeft. Een voordeel is de beheersbaarheid en risicospreiding.

Vragen van bewoners

- Kan dit ook bijvoorbeeld Eneco zijn?
Dit zou praktisch kunnen, maar als partnerorganisaties heeft het de voorkeur dit bij andere partijen te zoeken. Denk aan [Kelvin](#).
- Hoe wordt er begonnen? Zoekt men eerst investeerders en dan partnerorganisaties?
Dit hangt af van onder meer kapitaal en welke partners geïnteresseerd zijn. Ook van de interesse: mocht er veel interesse zijn dat kan de coöperatie volledig eigenaar zijn.
- Kan de gemeente ook partner zijn?
Dat kan. Volgt ook nog uit de toekomstige Warmtewet. In het vervolgtraject onderzoeken we wat de gemeente gaat doen.

Hoe weet u welke vorm het beste bij u past?

Welke vorm het beste bij u - de bewoners - past, hangt af van wat uw wensen zijn bij de coöperatie. Waarom zou u het willen? Een bewoner gaf aan de saamhorigheid in een coöperatie te waarderen. Een andere bewoner gaf aan dat het nadeel van één aanbieder is dat bewoners daarvan afhankelijk zijn. Deze bewoner voelde daarom behoefte aan zeggenschap. Een bewoner vraagt om Pieters advies. Pieter antwoordt dat zelf organiseren kan, maar Fruitstad kan ook. Dit is aan bewoners.

Vragen van bewoners

- Wat als er geen energie meer is in de Betuwe? Wat als de bron het niet meer doet of niet meer levert?
Er wordt bij warmtenetten altijd gezorgd voor leverbetrouwbaarheid door meerdere warmtebronnen. In nood is er nog een noodbron. Dit geldt momenteel ook voor gas.
- Mag je meedoen als je in het centrum woont?
Dat spreken de bewoners van Tiel-West met elkaar af. Mogelijk kan de afspraak zijn: alleen directe afnemers mogen meedoen. Of mensen buiten het gebied mogen alleen investeren, hebben geen zeggenschap. Of zij mogen op andere manier betrokken zijn.

Voorbeeld zon-op-dak investeren

Pieter geeft een voorbeeld van een deelname in een al bestaand project. Dit geeft een beeld. Mensen kunnen hierbij een aandeel in de coöperatie nemen. Dit kost in dit voorbeeld 50 euro per aandeel. Wat betreft risico is het maximale risico hier het niet terug kunnen krijgen van het aandeelbedrag als de waarde van het aandeel is gedaald. Een aandeel is in dit geval lid zijn, en een lid heeft stemrecht. Een lid bepaalt ook mee over de winstverdeling. Een lening kan ook. In dat geval krijgt de leninggevende rente over het leningdeel.

De slotvraag is: wat wilt u zijn, alleen klant, óf klant én eigenaar? Vanuit de zaal komt de reactie: "Iedereen wil toch wel eigenaar zijn? Dan heb je de meeste zeggenschap".